

Archeologie

Archeologische waarden in en rond het plangebied

Aan de noordzijde van het plangebied wordt het voor een groot deel begrensd door de Maassluisdijk. Deze dijk is in de 12e eeuw aangelegd, waardoor het plangebied buitendijks kwam te liggen. Door het voortdurend aanslibben van grond ontstonden zogeheten gorzen, die in de loop van de tijd werden voorzien van (steeds hogere) zomerkaden. Halverwege de 16e eeuw werd de Vetteoordse dijk aangelegd en ontstond de Vetteoordse polder, en nog later de Jong- en Klein Vetteoordse polders. Het gebied had een agrarische functie. Pas in de 20ste eeuw kwam er industriële bedrijvigheid, waarvoor het plangebied nogmaals werd opgehoogd. Deze situatie is tot op de dag van vandaag blijven bestaan.

Door de buitendijkse ligging en de ophoging is er archeologisch weinig over het plangebied bekend. Figuur B16.1 toont slechts één vindplaats, gelegen aan de Deltaweg. VLAk-code 11.002 refereert aan de vondst van een stokanker uit de recente tijd. Het anker is in de oude haven terecht gekomen en nadien opgebaggerd. Ten oosten van het plangebied ligt VLAk-code 11.001. Dit betreft de vondst van een Indisch mesje met een gesneden houten handvat. Deze vondst is op 40 cm diepte aangetroffen en zal zich in opgebrachte of anderszins verstoorde grond hebben bevonden.

Aan de noord- en westzijde van de Maasoeverzone is het beeld anders. De cluster VLAk-codes aan de westkant zijn waarnemingen en booronderzoeken waarbij scherfmateriaal uit de IJzertijd aangetroffen is. De vondsten liggen vanaf circa 1,6 m -NAP en dieper. Verondersteld wordt dat in of nabij dit gebied een boerderij is aan te treffen (Van den Broeke en Van Zijverden, 1993).

De vele VLAk-codes op het terrein van de Vergulde Hand West geven het grootschalige archeologische onderzoek dat hier plaatsgevonden heeft weer (zie o.a. Deunhouwer, 2002; Eijskoot en De Ridder, 2005; publieksreeks *Archeo Actueel*). Bij opgravingen zijn vele vondsten en sporen, waaronder woonstalhuizen en erven, uit de IJzertijd aangetroffen. Aan de zuidzijde is vondstmateriaal uit de Bronstijd tevoorschijn gekomen (VLAk-code 07.087). Ten slotte zijn er ook vondsten en sporen uit de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen aangetroffen, waaronder verkavelingsstructuren. Deze laatste zijn, gezien hun omvang, niet altijd op in figuur B16.1 aangegeven. De archeologische niveaus bevonden zich tussen ruwweg 2,5 en 4 m -NAP. Het aan de Vergulde Hand West grenzende AMK-terrein 10.395 sluit goed aan. Dit is een gebied met sporen van een boerderij/huisplaats/nederzetting uit de Midden-IJzertijd. Het terrein heeft een zeer hoge waarde door de hoge kwaliteit, door de hoge gaafheid en hoge conservering van de sporen, door de redelijke zeldzaamheid en hoge informatiewaarde van de sporen en door de archeologische en landschappelijke context van het monument met andere waardevolle terreinen in de omgeving.

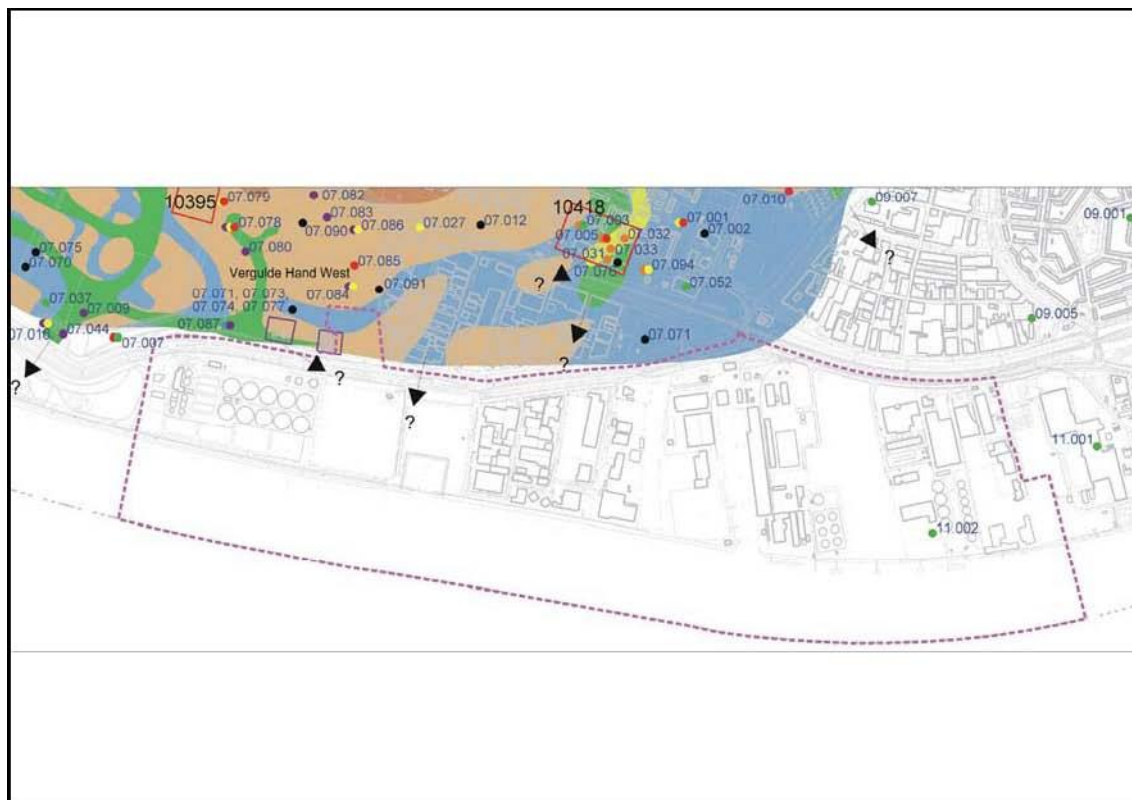
Iets oostelijker ligt een cluster VLAk-codes binnen AMK-terrein 10.418. Hier is eind jaren 50 – begin jaren 60 van de vorige eeuw archeologisch opgegraven, waarbij een nederzetting van de Vlaardingencultuur (circa 5.000 jaar oud) werd blootgelegd. Deze neolithische vindplaats bevond zich op de oeverwallen van een kreek. Op deze plek zijn ook vondsten en sporen van de Klokbeercultuur, uit iets latere tijd, waargenomen (Terluin en de Ridder, 2008). Net ten oosten van het AMK-terrein zijn ook nog vondsten uit het neolithicum gedaan, alsmede uit de Romeinse Tijd aangetroffen. (VLAk-code 7.094). De exacte locatie is echter niet helemaal zeker.

Naast deze steentijdvondsten is er binnen het AMK-terrein 10.418 ook sprake van vondsten uit IJzertijd of Romeinse Tijd en uit de Middeleeuwen (VLAk-code 07.001). Deze laatste horen mogelijk bij een voorganger van de boerderij die er tot aan de bouw van de Westwijk stond. Eenzelfde fenomeen, waar een middeleeuwse kruik ongeveer 1 m onder de vloer van een boerderij tevoorschijn kwam, wordt weergegeven door VLAk-code 07.010.

Aan de zuidzijde van de Vergulde Hand West, tegen de Maassluissedijk aan, liggen twee voormalige AMK-terreinen. Eén ervan bevindt zich gedeeltelijk binnen het plangebied. Op deze locaties is op de historische kaart van Kruikius uit 1712 bebouwing te zien. Op het oostelijk gelegen perceel staat nu de boerderij 'De Vergulde Hand' uit 1877. Op de kaart van Kruikius is tevens 'de Groote Lucht' aangeduid. Dit verwijst naar een (voormalige) opening in de dijk om het water uit het achterland te lozen, en die bij hoog water in de rivier kon worden gesloten. Waarschijnlijk stond bij deze lucht een kapelletje, aangezien er op de historische kaart van Potter uit 1577 bebouwing op de dijk aangegeven staat met daarbij 'De Capel opte Lucht' (kaart 15 in Ter Brugge, 1998). Ditzelfde kapelletje staat ook al op een schetstekening uit 1544 aangegeven (kaart 2 in Ter Brugge), waarmee een middeleeuwse stichting dichtbij komt. Opvallend is dat de kaart uit 1577 langs de Maassluissedijk (noordzijde) verscheidene boerderijen weergeeft, wat de aanwezigheid van een klein gehucht, mogelijk ook teruggaand tot in de Middeleeuwen, niet uitsluit.

Geologisch gezien is er minder over het plangebied bekend. Van de Geologische Kaart van Nederland (370, Rotterdam oost) is af te leiden dat de ondergrond bestaat uit klei en zandafzettingen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd die op veen liggen. Dit veen ligt op klei en zand dat is afgezet in de periode tot ruwweg 2000 voor Chr. Onder het bovenste dek, door het veen, heen kunnen fossiele geulen van vóór de Late Middeleeuwen nog aanwezig zijn. In figuur B16.1 komt de ligging van geulen ten noorden van het plangebied tot uitdrukking door middel van de blauwe kleur. Het mogelijke vervolg van deze krekten richting het zuiden is dit door middel van pijlen weergegeven.

Uit de geologische ondergrond blijkt dat vindplaatsen zowel in voormalige veengebieden als langs de geulen aan zijn te treffen. Dit oude landschap is mogelijk diep in de ondergrond van het plangebied nog aanwezig. Gedurende de buitendijkse periode is het land langzaam opgeslibd. En met de komst van de industriële bedrijvigheid werd het maaiveld nogmaals opgehoogd. Deze ontwikkelingen hebben als resultaat dat het maaiveld ten zuiden van de dijk meters hoger ligt dan ten noorden ervan. Van de puthoogtes binnen het plangebied en het Actueel Hoogtebestand Nederland is af te leiden dat het plangebied rond 3,5 m +NAP en hoger ligt. Dit vergelijkt zich met maaiveldhoogtes onder nul-NAP ten noorden van de dijk.

OTD4-flg

Figuur B.16.1: Archeologie

legenda

- Plangebied
- Huidige topografie
- AMK-terreinen
- Voormalige AMK-terreinen
- 10395 Monumentnummer
- 07.016 VLAK-code (waarnemingslocatie)
- Hypothetische richting kreekloop

- Fossiele kreek
- Neolithische kreek
- Veen afgedekt met klei met een dikte meer dan 125cm
- Veen afgedekt met klei met een dikte tussen 75cm en 125cm
- Veen afgedekt met klei met een dikte minder dan 75cm

waarnemingen per periode

● Neolithicum	● Middeleeuwen
● Bronstijd	● Nieuwe Tijd
● IJzertijd	● Zonder periode-specifiek vondstmateriaal Romeinse Tijd
● Romeinse Tijd	

Bronnen en literatuur

- Actueel Hoogtebestand Nederland: www.ahn.nl.
- AMK: Archeologische Monumentenkaart, geraadpleegd via ARCHIS 2 (Archeologisch Informatiesysteem, Rijksdienst voor Cultureel erfgoed).
- ARCHIS: Archeologisch informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).
- CHS: Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de Provincie Zuid-Holland, Archeologie kenmerken (kaart 1a), Archeologie waarden (kaart 1b), en Landschap waarden (kaart 2b): <http://chs.zuid-holland.nl>.
- Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen, 1988: Geologische Kaart van Nederland 1: 50.000, Rotterdam Oost (37 O), Delft.
- Thema Put hoogten, uit *Geo-info*, intern geo-informatiesysteem van de Gemeente Vlaardingen.
- VLAK-archief: archief van het Vlaardings Archeologisch Kantoor, Gemeente Vlaardingen.
- *Archeo Actueel*. Publieksreeks uitgegeven door Hazenberg Archeologie bij opgravingen op de Vergulde Hand (www.vlaardingen.nl).
- Brugge, J.P. ter, 1998: *Historische atlas Vlaardingen. Een cartografisch overzicht van Vlaardingen van ca. 1540 tot 1821*, Den Haag.
- Broeke, P.W. van den en W.K. van Zijverden, 1993: *Rapport betreffende een archeologisch booronderzoek in de Aalkeet-binnenpolder te Vlaardingen*, Leiden.
- Defilet, M. en T. de Ridder, 2003: *VLAK Bureauonderzoeken 1. Uitvoeringsplan Rivierzone, omgeving Maasboulevard*, Vlaardingen (www.vlaardingen.nl).
- Deunhouwer, P., 2002: *Plangebied Vergulde hand, gemeente Vlaardingen; een inventariserend archeologisch onderzoek*, Amsterdam (RAAP-rapport 859).
- Eijskooit, Y. en T. de Ridder, 2005: *VLAK-verslag 30.1. Programma van Eisen DAO 'Vergulde Hand West'*, Vlaardingen.